

№ 288
24.11.2015 р.

Народним депутатам України

Щодо законопроекту № 2036а-д

Шановні народні обранці!

Комісія з питань науки та інформаційних технологій (далі — Комісія) висловлює Вам свою повагу та звертається з наступного приводу.

За результатами голосування Верховної Ради України від 15 серпня 2015 року, відправлено на повторне перше читання проект Закону України «Про розвідувальні органи України» та «Про телекомунікації» (щодо уточнення деяких положень)» (реєстр. № 2036а від 08.06.2015, суб'єкт права законодавчої ініціативи - Кабінет Міністрів України) (далі - законопроект).

21 вересня Головою Комітету з питань національної безпеки і оборони до громадських організацій було направлено листи стосовно створення робочої групи для доопрацювання законопроекту. Проте, станом на сьогодні, запропонованих до складу осіб на жодне засідання робочої групи запрошено не було, інформація про її роботу відсутня.

Незважаючи на це, до порядку денного пленарного засідання 24.11.2015 включено проект Закону про внесення змін до Законів України "Про розвідувальні органи України" та "Про телекомунікацію" (реєстр. № 2036а-д від 18.11.2015, суб'єкт права законодавчої ініціативи – НДУ Пашинський С.В., Фріз І.В., Вінник І.Ю.) (далі – альтернативний законопроект). Як зазначається з матеріалів, що розміщено на сайті ВРУ, альтернативний законопроект включено на повторне перше читання, але немає пояснювальної записки, висновку Головного науково-експертного управління, та висновків інших комітетів, що приймають участь в опрацюванні.

По результатах опрацювання альтернативного законопроекту зазначаємо, що окремі пропонувані ним новації не відповідають Конституції України, Господарському кодексу України тощо, що в свою чергу створює загрозу збільшення випадків зловживання правоохоронними, розвідувальними, ЦОВЗ наданими правами, з завданням шкоди правомірно господарюючим суб'єктам телекомунікаційної галузі та порушенням конституційних прав громадян — споживачів телекомунікаційних послуг. **Ці новації повторюють положення відправленого на повторне перше читання законопроекту, практично без змін.**

Так, законопроектом передбачається внести доповнення у частину першу статті 5 Закону України «Про розвідувальні органи України» (Методи і засоби діяльності розвідувальних органів України), виклавши перший абзац в новій

редакції, яка передбачає **проведення розвідувальними органами України заходів, використання методів і застосування засобів, визначених в Законах України “Про оперативно-розшукову діяльність” та “Про контррозвідувальну діяльність”**, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

Повторно звертаємо увагу, що стаття 6 Закону України «Про розвідувальні органи України» чітко визначає виключний перелік розвідувальних органів України та сфери їх діяльності:

Служба зовнішньої розвідки України - у політичній, економічній, військово-технічній, науково-технічній, інформаційній та екологічній;

розвідувальний орган Міністерства оборони України - у военній, воєнно-політичній, воєнно-технічній, воєнно-економічній, інформаційній та екологічній;

розвідувальний орган спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону - у сферах прикордонної та імміграційної політики, а також в інших сферах, що стосуються питань захисту державного кордону України та її суверенних прав у виключній (морській) економічній зоні.

Здійснення розвідувальної діяльності з метою отримання інформації у сферах, що стосуються національної безпеки і оборони, іншими органами державної влади, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форми власності, які не передбачені в цьому Законі, а також фізичними особами забороняється.

Право на здійснення контррозвідувальної діяльності визначається статтею 5 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність».

Спеціально уповноваженим органом державної влади у сфері контррозвідувальної діяльності є Служба безпеки України.

Окремі контррозвідувальні заходи виключно в інтересах забезпечення охорони державного кордону України, посадових осіб, стосовно яких здійснюється державна охорона, а також забезпечення безпеки своїх сил і засобів, інформаційних систем та оперативних обліків можуть проводити розвідувальні органи України та Управління державної охорони України, яким законами України "Про оперативно-розшукову діяльність" та "Про розвідувальні органи України" надано право здійснювати оперативно-розшукову чи розвідувальну діяльність.

Здійснення контррозвідувальних заходів іншими суб'єктами, крім визначених цим Законом, забороняється.

Таким чином існує відмінність в переліку розвідувальних та контррозвідувальних органів та сфер їх застосування, що унеможливило впровадження новації альтернативного законопроекту в редакції розробника.

Внесення до статей 29 та 65 Закону України «Про телекомунікації» доповнень щодо покладання на центральний орган виконавчої влади в галузі зв'язку (ЦОВЗ) управління телекомунікаційними мережами загального користування та відповідальності за забезпечення їх сталості в період **надзвичайних ситуацій, а також покладання додаткових обов'язків на операторів, провайдерів під час надзвичайних ситуацій** не узгоджується з нормами Конституції України та Господарського кодексу України.

У даному випадку йдеться про обмеження права приватних власників (операторів телекомунікацій) щодо користування своєю власністю (адже управління є одним з елементів користування). Однак, відповідно до приписів статей 41, 64 Конституції України окремі обмеження прав і свобод можуть встановлюватися лише в умовах **воєнного або надзвичайного стану**.

Це ж стосується здійснення господарської діяльності в умовах надзвичайного або воєнного стану, порядок якої визначено статтями 416, 417 Господарського кодексу України.

У проекті ж окрім випадків надзвичайного та воєнного стану пропонується передбачити відповідне обмеження і у випадках надзвичайних ситуацій, що виходить за межі конституційного припису.

Також вважаємо за недоцільне доповнення частини четвертої статті 39 Закону України "Про телекомунікації" положенням стосовно покладання обов'язку на операторів телекомунікацій **власним коштом** встановлювати на своїх телекомунікаційних мережах технічні засоби, необхідні для здійснення уповноваженими органами оперативно-розшукових або **розвідувальних заходів**.

Звертаємо увагу, що під **оперативно-розшуковою діяльністю** (далі - ОРД) вже розуміється система гласних і негласних пошукових та **розвідувальних заходів**, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, передбачених статтю 2 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність".

Крім того, згідно з вимогами статті 5 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» при прийнятті регуляторних актів не допускається дублювання діючих регуляторних актів.

Також звертаємо увагу на те, що зазначені новації законопроекту не в повній мірі відповідають рекомендаціям Резолюції Ради Європи EC COM 96/C329/01 "Про законне перехоплення телекомунікацій" і ENFOPOL 55 "Про оперативні потреби правоохоронних органів стосовно телекомунікаційних мереж загального користування та послуг зв'язку", зокрема стосовно покладання завдань лише на правоохоронні органи.

В контексті застосування нового терміну законопроекту, «**технічні засоби розвідки**», є підстава вважати можливим створення умов щодо не виконання вимог Указу Президента України «Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів» 7 листопада 2005 року № 1556/2005, зокрема:

- стосовно розширення переліку спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного одержання інформації для проведення ОРД;

- визначення нових суб'єктів, що безпідставно матимуть права підрозділів ОРД;

- створення підстав для уникнення передачі цих засобів Службі безпеки України.

До того ж виникає невизначеність стосовно того, чи відносяться «**технічні засоби розвідки**» до спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного одержання інформації або до засобів телекомунікацій, а також на який центральний орган виконавчої влади в подальшому буде покладено функції технічного регулювання у визначеній сфері.

Розширення меж заходів, передбачених новаціями альтернативного законопроекту статті 39 Закону України "Про телекомунікації", можуть також створити умови невиконання вимог статей 31 та 32 Конституції України, це підтверджується відмінністю деяких питань проведення заходів **розвідувальної діяльності, зокрема тих, що здійснюються без рішень суду**. Таким чином новації не гарантуватимуть громадянам таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, не втручання в їх особисте і сімейне життя тощо, що також не від-

повідаете приписам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема статті 8, ратифікованою Україною.

При розгляді законопроекту просимо звернути увагу, що норма частини четвертої статті 39 діючого Закону України “Про телекомунікації”, не визначає, хто і яким чином має здійснювати компенсування витрат оператору телекомунікацій, пов’язаних з встановленням, забезпеченням функціонування та захистом цих засобів та недопущення розголошення організаційних і тактичних прийомів їх проведення, що не відповідає вимогам статті 56 Конституції України стосовно права на відшкодування за рахунок держави витрат (шкоди тощо), завданої суб’єктам господарювання діями органів влади їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

З огляду на вищевикладене та з метою попередження ймовірних негативних наслідків від запропонованих змін, пропонуємо сприяти відхиленню альтернативного законопроекту.

З повагою,

**Віце-президент УСПП,
Голова Комісії з питань науки та ІТ**

І.М. Петухов